

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Barne- og ungdomsavdelingen
Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	
Arkivkode:	411-0
Dato:	16/8-10
Saksnr:	2010/01693-053

Deres ref: 201001693-/ESHS

Vår ref: 10/5447-4

Vår dato: 10.08.2010

Saksbehandler: Olga Elsoukova

Høring - utvidet bruk av politiattester i barnevernet (forslag om endringer i barnevernloven § 6-10)

Vi viser til høringsbrevet og notatet av 12.05.2010 utarbeidet av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (herved omtales som Departementet). Arbeids- og velferdsdirektoratet (herved omtales som Direktoratet) vil i dette brevet komme med generelle kommentarer til de enkelte punktene i høringsnotatet. Høringsnotatet Punkt 6 Vandelskontroll av utlendinger ble forelagt Fagstab Tjenester, seksjon arbeidssøkere/arbeid og aktivitet for nærmere gjennomgang.

Forslag om endring av barnevernloven § 6-10 slik at politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester gjøres gjeldende på barnevernområdet

1. Utvidelse av formålet med barneattesten

Bestemmelsen hadde til formål å redusere faren for seksuelle overgrep mot barn og unge som mottar tjenester fra barnevernet, da den ble innført i barnevernloven i 1999. Seksuelle overgrep er alvorlige overgrep, men ikke de eneste barn og unge må beskyttes mot.

Direktoratet støtter departementets forslag om at bestemmelsen skal fremme formål nevnt i politiregisterloven § 37 første ledd nr.4 og 5.

2. I hvilke tilfeller skal politiattest kreves etter barnevernloven

Direktoratet er enig i forslaget om når det skal kreves avgrenset eller uttømmende attest.

2. Samme straffebud som etter politiregisterloven

Direktoratet er enig i at regelverket skal harmoniseres. Hensynet til konsekvens og sammenheng i regelverket tilsier det. Vi vil bemerke at drøftelsen av hvilke straffebud som skal være med i bestemmelsen i utgangspunktet vil ligge utenfor vårt fagområde og at andre høringsinstanser vil være mer egnet til å uttale seg om det. Det vises også til at de aktuelle

straffebestemmelsene er tatt inn etter en grundig avveining mellom hensynene til beskyttelse av barnet og hensynet til resosialisering av personer som har begått lovbrudd, jf. Ot.prp.nr.108 (2008-2009).

Det er klart at de nevnte straffebudene vil ivareta det utvidede formålet med bestemmelsen: å forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer.

Selv om oppramsningen av straffebudene dekker et bredt spektrum av forbrytelsene som det er viktig å beskytte barn mot, er det ikke helt klart hvilke kriterier som ble lagt til grunn for valget. Det finnes også andre straffebudene som gjelder alvorlige forbrytelser og som kan være relevante i forholdet til formålet om å beskytte barn og unge.

Det kan også stilles et spørsmål om anmerkninger av både siktelse og vedtatte forelegg er et for strengt kriterium og vil utelukke en del av arbeidskraften fra store deler av yrkesmarkedet. Direktoratet viser blant annet til Riksadvokatens svarbrev av 30.05.2008 vedrørende høring – politiattest for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige.

Det er viktig med ensartet praksis på området og så lenge hensikten med endringen av barnevernloven § 6-10 er å harmonisere med politiregisterlovens regler om politiattest, har ikke Direktoratet store innvendinger mot det.

Direktoratet vil imidlertid understreke at regler i barnevernloven vil gå foran politiregisterloven, jf. både lex specialis- og lex posterior- prinsippene. Så hvis det er hensiktsmessig å gjøre unntak eller gi andre regler i spesiallovgivningen enn de i politiregisterloven, er det mulighet til å gjøre det.

3. Konsekvenser etter barneloven av merknader på attesten

Direktoratet støtter forslaget om å overlate minst mulig til arbeidsgiverens skjønn. Få arbeidsgivere vil være egnet eller føle seg bekvemme til å vurdere risiko ved en eventuell ansettelse.

Selv om Departementet går for mindre skjønn, vises det i det nye forslaget til barnevernloven § 6-10 fjerde ledd andre punktum at det kan gjøres unntak fra hovedregelen om at personer med "anmerkning knyttet til straffeloven §§ 162,..." ikke skal få adgang til å ha oppgaver overfor mindreårige. Unntaket kan gjøres gjeldende når "særlige grunner foreligger". Bestemmelsen åpner med andre ord for en skjønnsmessig vurdering fra arbeidsgiverens side. Det fremgår ikke helt klart om hva som ligger i uttrykket "særlige grunner". I høringsnotatet viser Departementet til at det vurderes en snever unntaksregel for tilfeller der den aktuelle reaksjonen anmerkes med tidsbegrensning på 10 år og det er kort tid igjen før anmerkningen vil bli slettet. Hvis det med "særlige grunner" siktes til den snevre unntaksregelen som er

nevnt i høringsnotatet, bør det, etter direktoratets mening, fremgå klarere. Dette kan gjøres på forskjellige vis: ved å definere nærmere begrepet ”særlige grunner” eller gi retningslinjer for når unntaket er tenkt å komme til anvendelsen. Om det blir presisert i lovteksten, forskriften eller forarbeidene er mindre avgjørende.

For å oppsummere, er det viktig med klare grenser/rammer for arbeidsgivernes adgang til å foreta en skjønnsmessig vurdering i forhold til hvilke konsekvenser eventuelle anmerkninger i attesten skal få.

4. Vandelskontroll av utlendinger

4.1. Vurdering av forslagene om vandelskontroll av utlendinger vs. arbeidsinnvandreres muligheter som arbeidssøkere

Etter politiregisterloven § 36 er hovedregelen at man baserer seg på opplysninger som fremkommer av norsk vandelsattest. Etter § 36 nr 1 likestilles politiattest utstedt i annet EØS-land med norsk politiattest. Norge er forpliktet til ikke å diskriminere borgere fra EØS-land og må derfor godta attester utstedt i deres hjemland. Innenfor disse landene finnes forholdsvis pålitelige systemer for registrering av strafferettslige reaksjoner.

Departementet er imidlertid i tvil mht hvorledes krav om vandelskontroll av utlendinger utenfor EØS-området skal håndteres. Av politiregisterloven § 36 annet ledd fremgår det at det i lov eller forskrift gitt i medhold av lov kan stilles krav om inntil 5 års botid i Norge dersom det i forbindelse med vandelskontroll ikke kan fremlegges politiattest som nevnt i første ledd nr 1 og vesentlige samfunnsmessige hensyn tilsier det. For borgere bosatt utenfor EØS-området vil det som oftest være omtrent umulig å innhente tilfredsstillende vandelskontroller som for nordmenn og EØS-borgere. Det vil være både ressurs- og tidkrevende og vil likevel i mange tilfeller fortsatt kunne gi tvil om attestens pålitelighet, dersom det i det hele tatt lar seg gjøre å skaffe en vandelsattest i disse tilfellene.

Det er således hjemmel for å kunne kreve inntil 5 års botid i Norge som et minstekrav for arbeidsinnvandrere både i og utenfor EØS-området dersom tilfredsstillende attest ikke kan fremlegges. En dokumentert 5 års periode med plettfri vandelsituasjon i Norge vil imidlertid kunne gi et forholdsvis trygt grunnlag ved eventuelle ansettelse i jobber som krever slik bekreftelse. Departementet opprinnelige forslag går derfor på å kreve 5 års botid i Norge før vandelsattest kan gis.

Departementet er imidlertid i tvil om 5 år er for lang tid og hvilke konsekvenser dette kan få for arbeidsinnvandringen og behovet for arbeidskraft i fremtiden. På den annen side vil kanskje 5 år være for kort periode sammenlignet med personer en har opplysninger om for f.eks hele livet. Fem år vil uansett bare ha begrenset verdi for arbeidsinnvandrere, da den kun avdekker vandelen i et begrenset tidsrom. For nordmenn og muligens EØS-borgere vil en – om ønskelig – kunne uttale seg om tidsrom også lengre tilbake. Vandelskontroll av

arbeidsinnvandrere utenfor EØS-området er som nevnt ovenfor vanskelig gjennomførbart i praksis, og det kan muligens i en del tilfeller stilles spørsmålstegn med hensyn til reliabiliteten av uttalelsene. Dette taler etter vårt syn klart for et 5 års krav, som bør anses som et minimum.

Det er i praksis strenge krav for nordmenn og EØS-borgere, krav som nå foreslås gjort ennå sterkere. Årsaken til innskjerpelsen er ivaretagelsen av utsatte barn og andre svakerestiltes sikkerhet satt opp mot arbeidsinnvandreres behov og Norges behov for arbeidskraft. Etter vårt synspunkt må her hensynet til de svakeste veie tyngst. Norge vil ha stort behov for arbeidskraft på mange områder i fremtiden, områder som i de aller fleste tilfeller ikke vil kreve vandelsattester/barneomsorgsattester. Dersom det kommer kvalifiserte søkere som ikke kan fremskaffe tilfredsstillende vandelsattestasjoner, vil NAV kunne formidle disse til andre deler av markedet. Uansett tror vi at antallet kvalifiserte, fagutdannede søkere – med de ønskede språkkunnskaper i tillegg – ikke vil utgjøre et faretruende stort antall. Også når det gjelder arbeidsfelt som ikke krever samme type av fagutdanning, f eks kjøkken- og rengjøringspersonale, mener vi at hensynene til de svakest stilte bør veie tyngre enn hensynet til arbeidssøkerne. Vi mener også her at NAV lett kan finne andre arbeidsplasser for disse pga stort behov for denne typen arbeidskraft. At krav om vandelsattest vil bli et slags yrkesforbud for utlendinger, mener vi det ikke er grunnlag for å si, selv om vi ser de prinsipielle betenkelighetene.

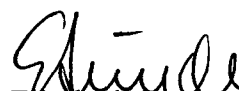
4.2. Konklusjon

Merknadene til politiregisterloven § 36 nr 3 uttalelser om at krav om minimum botid bare bør gis i særlige tilfeller og dersom vesentlige samfunnshensyn tilsier det, anses etter vårt syn å være relevant i gjeldende problemstilling. Vi tror at et krav om 5 års forutgående botid ikke vil virke begrensende på arbeidsinnvandringen eller på Norges behov for arbeidskraft for fremtiden. Kravet vil imidlertid ivareta det behov for beskyttelse og trygghet som de svakeste i samfunnet har behov for, har krav på og har rett til. Et minstekrav om fem års botid i Norge som erstatning for tilfredsstillende vandelskontroll, vil – så langt som det i praksis er mulig – kunne ivareta disse behovene. Vi mener at NAV vil kunne formidle aktuelle arbeidssøkere til jobber uten krav om vandelskontroll. NAV støtter vurderingen om at botidskravet i disse tilfellene bør være minimum 5 år.

Med vennlig hilsen

Hilde Olsen
Fungerende Arbeids- og velferdsdirektør

Elisabeth Sunde
Seksjonssjef